

به نام خدا

معلمان برجسته در عصر هزاره: ویژگی ها و خصوصیات

مولفان :

زینت ذاکری

اشرف طباطبایی

یونس نظری

بهاره مقدسی فریمانی

یوسف مهدیان

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: ذاکری، زینت، ۱۳۶۳
عنوان و نام پدیدآور: معلمان برجسته در عصر هزاره: ویژگی ها و خصوصیات / مولفان زینت ذاکری، اشرف طباطبایی، یونس نظری، بهاره مقدسی فریمانی، یوسف مهدیان.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۱۵ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۵۵۷-۳
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: عصر هزاره - معلمان برجسته - ویژگی ها - خصوصیات
شناسه افزوده: طباطبایی، اشرف، ۱۳۶۲
شناسه افزوده: نظری، یونس، ۱۳۶۶
شناسه افزوده: مقدسی فریمانی، بهاره، ۱۳۶۵
شناسه افزوده: مهدیان، یوسف، ۱۳۶۹
رده بندی کنگره: PN۲۱۵۹
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۱۹
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۶۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: معلمان برجسته در عصر هزاره: ویژگی ها و خصوصیات
مولفان: زینت ذاکری - اشرف طباطبایی - یونس نظری - بهاره مقدسی فریمانی - یوسف مهدیان
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زیر جلد
قیمت: ۱۱۵۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۵۵۷-۳
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست

۷	پیشگفتار
۹	فصل اول: ویژگیهای آموزش در قرن جدید
۱۱	بافت جدید آموزش و پرورش
۱۴	مشخصات آموزش و پرورش در قرن ۲۱
۱۵	ویژگیهای نظامهای آموزشی در قرن ۲۱
۱۸	انواع وبلاگ
۱۹	دغدغه های فناوری
۲۰	تفاهم با رایانه
۲۳	رایانه و ورود به تعلیم و تربیت
۲۵	نگاهی انتقادی به اینترنت
۲۶	نگاه مثبت به اینترنت
۳۰	نگاه جدید به فراگیران در قرن ۲۱
۳۰	طبقه بندی ویژگیهای مدارس برای ورود به قرن
۳۱	برنامه درسی و مدارس در قرن جدید
۳۶	آیا به واقع مدرسه های ما آماده ورود به قرن جدید هستند؟
۳۸	تأثیر جهانی شدن بر آموزش
۳۹	آموزش
۴۰	فناوری اطلاعات
۴۰	شبکه های جهانی اطلاعات
۴۱	نقش های فرهنگی و سیاسی آموزش و پرورش در عصر جهانی شدن
۴۳	پیامدها و چالشهای جهانی شدن بر تعلیم و تربیت

۵۲ اصول حاکم بر تحولات جهانی آموزش و پرورش
۵۴ عوامل مؤثر برای رویارویی با انقلاب آموزشی
۵۷ فصل دوم: حیطة های تربیت شهروندان قرن ۲۱
۵۷ آموزش متوسطه: تقاطع های زندگی
۶۱ چهار ستون تعلیم و تربیت
۶۳ مهارت‌های قرن بیست و یکم
۶۳ سواد عصر دیجیتال
۶۳ تفکر ابداعی
۶۴ مهارت‌های ارتباطی
۶۴ بهره وری بالا
۶۴ انواع سواد
۶۵ سواد علمی
۶۹ سبک های تفکر
۷۰ اصول سبک‌های تفکر
۷۱ تفکر انتقادی
۷۵ فصل سوم: اسناد
۷۹ تفاوت‌های فردی در درک کنترل
۷۹ تغییر پذیری ابعاد و منبع کنترل
۸۰ مفهوم منبع کنترل
۸۰ اندازه گیری منبع کنترل
۸۱ نظریه های مختلف منبع کنترل :

۸۵ پژوهش‌های راتر
۸۶ تفاوت‌های فردی در درک کنترل
۸۷ شکل‌گیری منبع کنترل
۸۸ مکان کنترل درونی و بیرونی رفتار :
۸۹ خلاصه پژوهش‌ها :
۹۱ تفاوت‌های سنی و جنسیت در منبع کنترل
۹۲ طی تحقیقات در ایران بین مدارس شاهد و مدارس غیر شاهد
۹۳ اعتقاد به کنترل شخصی و سلامتی :
۹۵ فصل چهارم: پیشرفت تحصیلی
۹۵ تعاریف
۹۵ پیشینه‌ی پیشرفت تحصیلی
۹۶ تحقیقت مربوط به پیشرفت تحصیلی
۹۷ خود انگاره و پیشرفت تحصیلی
۹۸ نیاز به پیشرفت
۹۹ عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی
۱۰۰ از دیگر عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی
۱۰۲ محیط و تأثیر آن در پیشرفت تحصیلی
۱۰۳ آزمونهای پیشرفت تحصیلی
۱۰۳ هنجار محلی
۱۰۴ آزمونهای استاندارد پیشرفت تحصیلی و محدودیتهای آن
۱۰۵ میزان تحصیلات
۱۰۶ رابطه بین منبع کنترل و پیشرفت تحصیلی
۱۰۶ تحقیقات مربوط به منبع کنترل در آموزشگاه

الف) منابع فارسی ۱۰۹

ب) منابع انگلیسی ۱۱۴

پیشگفتار

در دنیای امروز، آموزش و پرورش به‌عنوان یکی از ارکان اساسی توسعه جامعه و پیشرفت فردی شناخته می‌شود. در این راستا، معلمان به‌عنوان محورهای اصلی فرآیند یاددهی و یادگیری، نقش بسیار مهمی را ایفا می‌کنند. در عصر هزاره که با تحولات سریع فناوری و تغییرات اجتماعی همراه است، ویژگی‌ها و خصوصیات معلمان برجسته به‌طور چشمگیری تغییر کرده است. این تغییرات نه‌تنها به نیازهای جدید دانش‌آموزان پاسخ می‌دهد بلکه به ارتقاء کیفیت آموزش نیز کمک شایانی می‌کند. معلمان برجسته در عصر حاضر باید توانایی‌های متنوعی را در خود پرورش دهند. آنها باید فراتر از انتقال محتوای درسی عمل کنند و به‌عنوان راهنمایانی برای دانش‌آموزان در مسیر یادگیری و رشد شخصیتی عمل نمایند. این معلمان باید قادر باشند تا محیطی را فراهم کنند که در آن دانش‌آموزان احساس امنیت و آزادی کنند تا بتوانند نظرات و ایده‌های خود را بیان کنند. ایجاد چنین فضایی نیازمند مهارت‌های بین فردی قوی است که معلمان را قادر می‌سازد تا با هر یک از دانش‌آموزان ارتباط مؤثری برقرار کنند. در دنیای پیچیده امروز، اطلاعات به سرعت در حال تغییر و گسترش است. بنابراین، معلمان باید مهارت‌های تحلیلی خود را تقویت کنند تا بتوانند اطلاعات جدید را تجزیه و تحلیل کرده و آن را به شیوه‌ای قابل فهم برای دانش‌آموزان ارائه دهند. این مهارت‌ها به معلمان کمک می‌کند تا بتوانند در مواجهه با چالش‌های آموزشی، تصمیمات صحیحی اتخاذ کنند و در عین حال دانش‌آموزان را تشویق کنند تا تفکر انتقادی را در خود پرورش دهند.

خلاقیت یکی دیگر از ویژگی‌های بارز معلمان موفق است. آنها باید بتوانند روش‌های نوآورانه‌ای برای تدریس انتخاب کنند که نه‌تنها جذابیت یادگیری را افزایش دهد بلکه انگیزه دانش‌آموزان برای یادگیری را نیز تقویت کند. استفاده از فناوری‌های مدرن، بازی‌های آموزشی و پروژه‌های گروهی می‌تواند روش‌هایی باشد که معلمان برای ایجاد خلاقیت در کلاس درس از آن بهره ببرند. علاوه بر این، اخلاق‌مداری یکی از ارکان اصلی حرفه معلمی است. معلمان باید الگوهای اخلاقی مناسبی برای دانش‌آموزان باشند و ارزش‌هایی مانند صداقت، احترام و همدلی را در کلاس درس ترویج دهند. این ارزش‌ها نه‌تنها بر روی رفتار دانش‌آموزان تأثیرگذار است بلکه به شکل‌گیری شخصیت آنها نیز کمک می‌کند. معلمان باید با رفتار خود نشان دهند که چگونه می‌توانند با

چالش‌ها مواجه شوند و در عین حال اصول اخلاقی را رعایت کنند. مسئولیت‌پذیری نیز جزو ویژگی‌های کلیدی معلمان برجسته است. آنها باید نسبت به وظایف خود آگاه باشند و تلاش کنند تا بهترین عملکرد ممکن را ارائه دهند. این مسئولیت‌پذیری شامل برنامه‌ریزی دقیق برای کلاس درس، ارزیابی منظم پیشرفت دانش‌آموزان و ایجاد فرصت‌های یادگیری متنوع است. همچنین، معلمان باید توانایی پذیرش انتقادات سازنده را داشته باشند و از آن برای بهبود روش‌های تدریس خود استفاده کنند. در عصر هزاره، تغییرات اجتماعی نیز بر روی نقش معلم تأثیر گذاشته است. با توجه به تنوع فرهنگی و اجتماعی موجود در کلاس‌های درس امروزی، معلمان باید توانایی مدیریت این تنوع را داشته باشند. آنها باید با حساسیت به مسائل فرهنگی مختلف پرداخته و فضایی ایجاد کنند که همه دانش‌آموزان احساس تعلق داشته باشند. این امر نه تنها باعث افزایش اعتماد به نفس دانش‌آموزان می‌شود بلکه موجب تقویت تعاملات مثبت بین آنها نیز خواهد شد. در نهایت، باید گفت که معلمان برجسته در عصر هزاره نه تنها وظیفه آموزش محتوای علمی را بر عهده دارند بلکه مسئولیت تربیت نسل آینده را نیز بر عهده دارند. آنها باید بتوانند با الهام‌بخشی به دانش‌آموزان، آینده‌ای روشن‌تر برای جامعه بسازند. این امر نیازمند تلاشی مستمر برای یادگیری و رشد شخصی خودشان نیز هست. به همین دلیل، سرمایه‌گذاری بر روی آموزش معلمان و فراهم کردن فرصت‌هایی برای توسعه حرفه‌ای آنان امری ضروری است. با توجه به چالش‌های پیش‌رو، نظام‌های آموزشی باید به دنبال راهکارهایی باشند که بتوانند کیفیت آموزش را ارتقا دهند و معلمان را در ایفای نقش خود یاری دهند. در نتیجه، ویژگی‌ها و خصوصیات معلمان برجسته در عصر هزاره نه تنها بر روی کیفیت آموزش تأثیرگذار است بلکه بر روی آینده جامعه نیز اثرگذار خواهد بود. این ویژگی‌ها شامل خلاقیت، مهارت‌های تحلیلی، اخلاق‌مداری، مهربانی، مسئولیت‌پذیری و توانایی مدیریت تنوع فرهنگی است که همه آنها در کنار هم باعث شکل‌گیری نسلی آگاه، مستقل و مسئول خواهند شد. این نسل نه تنها قادر خواهد بود تا با چالش‌های دنیای امروز روبرو شود بلکه می‌تواند آینده‌ای بهتر برای خود و جامعه‌اش بسازد. بنابراین، توجه به پرورش چنین معلمانی امری حیاتی است که نباید از آن غافل شد.

فصل اول:

ویژگی‌های آموزش در قرن جدید

رویکردهایی را که باید در آموزش و پرورش در کشورهایی که در معرض چالش‌های جهانی شدن و تحولات پدید آمده از فناوری اطلاعات‌اند، باید رویکردهای زیر را برگزیند را به قرار زیر فهرست کرده است .

۱ تأکید بر جامعیت آموزش و پرورش : آموزش و پرورش باید شامل باشد و تمامی زندگی آدمی را دربرگیرد. در جهانی که فناوری در آن شتابان تغییر می کند و دانش به نحو روزافزون تولید می شود، آموزش و پرورش باید بیش از مجموعه ای خاص از اطلاعات را تعلیم دهد. آموزش و پرورش باید به بسط و شکوفایی قابلیت‌های آدمی پردازد (باقری، ۱۳۸۳).

۲ دسترسی فراگیر به آموزش و پرورش : آموزش و پرورش باید در هر مکان و زمان در دسترس باشد و مربیان برای آموزش در معرض باشند. باید به یادگیری مداوم (از طریق اینترنت و تلویزیون و کلاس درس) دسترسی داشته باشد و آموزش و پرورش برای توسعه یادگیری مداوم با بخش‌های اقتصادی و موسسات در تعامل قرارگیرد (همان منبع).

۳ تأکید بر تفکر نقاد: آموزش و پرورش باید تأکید خود را بر تفکر نقاد، ارتباط و حل مسئله معطوف سازد و صرفاً به انتقال دانش و معرفت بسنده نکند؛ بلکه دانش آموزان را مهیای برخورد با مسائل جدید کند.

۴ تربیت شهروند جهانی: آموزش و پرورش باید مهیای پرورش شهروند جهانی باشد؛ شهروندان آینده نه تنها باید از تاریخ، فرهنگ و زبان خویش آگاه باشند، بلکه برای کار در جامعه جهانی، نیازمند دانش وسیع درباره تنوع فرهنگ‌ها و مردم هستند. افرادی که چشم اندازشان قوم‌گرایانه است؛ فاقد فهم مناسب از تفاوت‌های فرهنگی و قوم‌اند.

۵ تمرکز بر مفاهیم انتزاعی: برخی از چالش های دانش، تعلیم و تربیت و یادگیری در این دوره، توانایی فراگیران امروز برای آشنایی و کنار آمدن بیشتر با مفاهیم انتزاعی و موقعیتهای نامعین است. امروزه بیشتر محیط دانشگاهی، دانش آموزان را با مسائل مهیا مواجه می کنند، آنگاه حل آن مسائل را از ایشان می خواهند. واقعیت اقتصاد جهانی (مبتنی بر اطلاعات و دانش) آن است که مسائل به ندرت به وضوح تعریف می شوند. این خصیصه آنهایی را که طالب شغل ارزشمند هستند، ملزم می کند که جستجوگر مسائل باشند، اطلاعات ضروری را گرد آورند و تصمیم ها و گزینه هایی را انتخاب کنند که مبتنی بر واقعیتهای نامعین پیچیده است.

۶ استفاده از رویکرد کل گرایانه (در مقابل رویکرد گسسته): بخش اعظم تعلیم و تربیت و محیط یادگیری امروز به رشته های علمی بسیار غیرقابل انعطاف تقسیم شده که بر واحدهای گسسته تحقیق تاکید دارد، مع الوصف جامعه، اطلاعاتی در حال ظهور و اقتصاد جهانی نیازمند درک کل گرایانه درباره نظامهای تفکر است، به صورتی که شامل نظام جهانی و اکوسیستم های تجارت شود. بدین سان رویکردهای تحقیق بین رشته ای امر خطیری در نظر گرفته می شوند تا بتوان به درک جامع تری از واقعیت پیچیده ای که اینک نظام جهانی با آن مواجه است، دست یافت (باقری، ۱۳۸۳).

۱۷ ارتقاء توانایی دانش آموزان برای دست ورزی نمادها: سمبل ها نموده های به شدت انتزاعی بخشی از صورت عینی واقعیت هستند. اشتغال به شدت مولد در اقتصاد کنونی، مستلزم آن است که فراگیر دائما با سمبل هایی مانند اصطلاحات سیاسی، حقوقی و تجاری سروکار داشته باشد. (مانند حقوق مالکیت معنوی) و پول دیجیتالی (در نظام های مالی و مفاهیم حسابداری)، در گذشته کارگزاران آموزشگاهی اغلب خودشان را در مقام حکیمان خردمندی در صحنه می دیدند که نقش شان انتقال داده ها، اطلاعات، دانش و حکمت به دانش آموزان منتظر و مشتاق است. آنهایی که ذهنهایشان ظرف های خالی است که منتظر پر شدن است، مع الوصف حتی اگر این واقعیت درست بود. فروشگاه معرفت جهان به صورت رو به تزایدی نرخ جهشی دارد و هیچ فردی به تنهایی امید آن را نمی تواند داشته باشد که به صورتی مناسب و ممکن فهم جامعی در باب یک رشته را با خود حمل کند. یا آن که چنین فهمی را اغلب دانش آموزان جذب کنند. جهانی

شدن اقتصاد و الزامات همراه با آن بر نیروی مستلزم تعلیم و تربیتی متفاوت است که توانایی یادگیران را برای دستیابی، ارزیابی، انتخاب و کاربرد دانش و نیز تفکر مستقل در به کارگیری قضاوت مناسب و همکاری یادگیران در معنی بخشیدن به موقعیتهای جدید ارتقاء دهد. هدف تعلیم و تربیت به هیچ وجه صرفاً حمل مجموعه ای از دانش نیست بلکه مقصد آن آموزش چگونگی یادگیری حل مساله و ترکیب امر قدیم و جدید است. آموزش و پرورش بر روی یک وظیفه کم‌اهمیت‌تر مغز انسان یعنی حافظه تأکید می‌کند، در حالی که از وظیفه اصلی آن یعنی «تفکر» غافل است.

گسترده‌ترین نوع تفکری که در آموزش بکار رفته، تفکر برای حل مسائلی است که پاسخهای معین و صریح دارند. نوع دوم تفکر، تفکر در مسائلی است که جواب صریح و معین ندارند ولی این نوع تفکرات بخش کوچکی از برنامه‌های آموزشی را تشکیل می‌دهند. نقد هنری یا تفکر انتقادی نوع سوم است و آن تفکری است که به ارزیابی انتقادی از ادبیات، هنر، موسیقی، سینما یا تلویزیون منتهی می‌شود و با تأکید اندکی بر برخی دبیرستانها وجود دارد. چهارمین نوع از تفکر به نقد هنری یا تفکر انتقادی نزدیک است و تفکر خلاق نامیده می‌شود، طبق این تفکر باید فرصت محصلان برای خلاقیت در هنر، موسیقی، نمایشنامه یا ادبیات و حتی سینما و تلویزیون پیش از این زمانی باشد که هم اکنون در اختیار دارند.

در نظام آموزشی ما موضوعهایی که به خلاقیت نیاز دارند عموماً از اهمیت افتاده و غیرعملی به شمار رفته است، در حالیکه اغلب می‌تواند مستقیماً به ایجاد انگیزه و درگیر نمودن محصلان با مسائل منتهی شود و ارتباط بسیار مهمی توفیق محصلان دارد. وظیفه اصلی معلم، آموزش نحوه فکر کردن و روش حل مسئله است. دانش‌آموز باید مهارت فکر کردن و زندگی کردن بیاموزد (همان منبع).

بافت جدید آموزش و پرورش

توسعه آموزش و پرورش در وسیع‌ترین معنی ضمنی آن، دیگر همانند گذشته از طریق تحریکات درون‌زا صورت نمی‌گیرد، بلکه نسبت به فشارهای بیرونی حساس‌تر شده است. این آهنگ در

طی دهه‌های آینده تحت تاثیر شماری از پیشرفتهای عمده ای که نظرگاه فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی مناطق و کشورهای مختلف جهان را تغییر می دهد بعدها رو به گسترش

خواهند نهاد و برای تحقق آنها مشارکت هر چه بیشتر آموزش و پرورش مورد نیاز است. از مهمترین عوامل این پیشرفتها که همگی به آموزش و پرورش باز می گردد. آنهایی هستند که به روشنی تعیین شده اند که در اینجا بطور خلاصه به بیان آنها خواهیم پرداخت. این عوامل با کمک یکدیگر، بافت جدیدی را برای آموزش و پرورش فراهم می سازند که مسئولین برنامه ریزی و طراحی پیشرفت های بعدی نمی توانند آن را نادیده انگارند. (همان منبع)

- **اولین عامل**، اجتناب ناپذیر بودن رشد دانش و اطلاعات است که تنها مشخصه آموزش و پرورش و یادگیری بوده و پیشرفت فرهنگی و علمی جوامع در بستر آن شکل می گیرد. عامل فوق بطور فزاینده ای در تمامی ابعاد زندگی اجتماعی و اقتصادی نفوذ می کند و یکی از ضرورت‌های اساسی اقتصادی و رقابت میان کشورهاست. این امر بطور اخص در کشورهای صنعتی پیشرفته قابل مشاهده است. اشباع اطلاعاتی جوامع امروزی که تحت سیطره رسانه ها قرار دارند، مشکلات جدیدی را برای مدارس پدید می آورد. مدارس دیگر تولید کننده و یا انتقال دهنده عمده اطلاعات نیستند، باید یاد بگیرند که چگونه از ارزش آموزشی اطلاعات پیرامون خود بهره برداری نمایند و چگونه توانایی تمایز قائل شدن میان انبوه منابع اطلاعاتی را که هر روز دانش آموزان در معرض آن قرار می گیرند در آنان ایجاد نمایند.

- **عامل دوم**، تغییرات فن آوری است که با آهنگ شتابان ادامه خواهد یافت. میزان این تغییرات در مناطق مختلف جهان یکسان نیست، اما در همه جا تاثیر روزافزون را بر تمامی ابعاد زندگی برجای می گذارد. خصوصا اینکه پی ریزی مجدد ساختار اقتصادی را به پیش می راند و اغلب عواقب اجتماعی دردناکی را به بار می آورد که با تغییرات ملازم با آن در بازارهای کار، شرایط شغلی و مهارتی بویژه تحت تاثیر فن آوری های اطلاع رسانی فراوان و نقش مهمترین که بخش خدمات در اقتصاد اشغال می نماید، عجین می گردد.

در تمامی این موارد آموزش و پرورش نقش هدایت کنندگی دارد. آموزش و پرورش مهارت و تخصص را در کارگران ایجاد و به روز می سازد و این چیزی است که برای یک نیروی کار قابل انعطاف که باید توانایی پاسخگویی به تغییرات مداوم ناشی از پیشرفتهای را فن آوری داشته باشد، ضرورت دارد. این نقش باید در ارتباط با محیط کار بیشتر عملی شود و میان تحصیل رسمی و آموزش و یادگیری حرفه محور که از ضروریات مبارزه با اشکال جدید بی سوادی کاربردی که دستاورد تغییرات تکنولوژیکی است، پیوندهای جدیدی ایجاد نماید (افتخارزاده، ۱۳۸۳).

– **عامل سوم**، تغییرات جمعیت است که در همه جا توزیع گروههای سنی را برهم زده است. در مناطق غیر پیشرفته جهان نرخ بالای زاد و ولد باعث رشد دایم افراد واجب التعلیم شده و یکی از اولویت های تامین آموزش پایه را به خود اختصاص داده است. در کشورهای پیشرفته تر نرخ پایین تر موالید و تمایلی که تا همین اواخر وجود داشته است، باعث کاهش گروه سنی جوانان شده و این پدیده ای است که سرانجام در دهه های آغاز قرن بیست و یکم در قالب کاهش تعداد «گروه های فعال کاری» متجلی می گردد. (همان منبع).

– **عامل چهارم**، وابستگی درونی کشورها است که رو به افزایش دارد. این وابستگی درونی ناشی از بی نظمی بازار، گسترش فن آوری های ارتباط جدید و جهانی شدن بازارهای مالی اقتصادی، فرهنگی و همچنین سیاسی است که نمونه آن در حرکت به سوی یکپارچگی اروپا تجلی یافته است. حوادث اخیر اروپا و جاهای دیگر که با پایان منازعات ایدئولوژیکی در پی مرگ کمونیسم مشخص می گردد، جنبش آنی رو به رشد این وابستگی درونی در وجوه چندگانه اش را مورد تأکید قرار داده است. این وابستگی ها نشان داده اند که امنیت و خوشبختی هر منطقه و در واقع حفظ صلح در جهان، تا چه میزان به وجود شرایطی از این دست، در سایر مناطق بستگی دارد. این وابستگی ها بشریت را به یکدیگر نزدیک می سازد و این امر نه تنها بر تبادل و انتقال کالا و افراد بین کشورها تأثیر خواهد داشت، بلکه نتایج مهمترین را از جهت ایجاد تفاهم و تبادل بین المللی بیشتر و گشودن مرزها و ذهن ها در طولانی مدت در پی خواهد داشت. بدین ترتیب، آموزش و پرورش به عنوان عامل اصلی تفاهم و پیشرفت بین فرهنگی با چالش های مهم و جدیدی مواجه می گردد و این مسئله به همان میزان که بر وضعیت بین کشورها تأثیر دارد بر وضعیت

درون کشورها نیز اثرگذار است. وجود جوامع چند فرهنگی در بسیاری از کشورهای سراسر جهان شاهد این ادعا است (افتخارزاده، ۱۳۸۰).

– **عامل پنجم**، این است که دل مشغولی های اجتماعی و مردمی جدیدی در حال پیدایش است و از آموزش و پرورش انتظار می رود که نقش فعالی را در رفع آن نگرانی ها ایفا نماید. نگرانی برای محیط زیست شاید مسئله ای باشد که بیش از هر چیزی در سطح جهانی احساس می شود و موضوعی است که آموزش و پرورش همواره در حساس نمودن کودکان و نوجوانان نسبت به مشکلات محیطی و روش های حل آنها فعالانه دخالت داشته است (همان منبع).

مشخصات آموزش و پرورش در قرن ۲۱

از دیدگاه برخی از محققان سازمان های آموزشی در عصر جهانی شدن دارای مشخصات ذیل هستند: (ایران زاده، به نقل از زینعلی پور و گودرزی، ۱۳۸۳)

الف- بین المللی بودن: مدارس و سازمان های آموزشی جنبه محلی بودن خود را از دست داده اند و به تدریج باید ورودی های خود را از نقاط مختلف دنیا وارد کرده و خروج های خود را به بازارهای جهانی بفرستند و این یکی از شروط بقای آن ها می باشد. (همان منبع).

ب- نحوه رقابت جدید: امروز رقابت جنبه محلی و منطقه ای در نظام آموزشی ندارد بلکه رقابت معنای سنتی خود را از دست داده و جنبه جهانی یافته است و تکنولوژی در ایجاد این نظام جدید نقش عدیده ای را بازی می کند. (همان منبع).

ج- ارتباط الکترونیکی: کلیه سازمان های آموزشی از طریق شبکه های منسجم کامپیوتری زمینه ورود اطلاعات را به داخل سازمان و سپس به مشتری (دانش آموز، والدین و ...) فراهم می آورند.

د- سازمان های مجازی عمده: در عالم واقعیت مدارس و سازمان های آموزشی حضور فیزیکی خود را از دست داده و واحدهای تابعه و کارکنان آنها از طریق شبکه های کامپیوتری به یکدیگر متصل می شوند و با استفاده از نرم افزارها و سخت افزارهای ارتباطی، نظام مشارکت در اطلاعات

و نظام مشارکت در نرم افزارهای عملیاتی می توانند ارتباط کامل با یکدیگر برقرار کنند. به طور کلی، در دنیای مجازی سازمان های آموزشی سرعت نوآوری افزایش می یابد، هزینه های نوآوری کاهش و دسترسی به دانش آسان تر می شود و نوآوری به سمت پیشرفت تدریجی و ابداعات کوچک رفته، ولی روند آن مستمر و پیوسته خواهد بود (ایران زاده، به نقل از زینعلی پور و گودرزی، ۱۳۸۳).

ه- اطلاعات به عنوان یک عامل و منبع مهم: اهمیت اطلاعات در عصر حاضر بر همگان مشخص است و انجام تمامی امور مبتنی بر کسب اطلاعات می باشد. در کشور ما بسیاری از کارها هنوز هم براساس تجربه و اندوخته ذهنی افراد انجام می شود. امروز زمانی است که باید برای انجام هر کاری و هر خدمتی اطلاعات کافی و لازم داشته باشیم تا بتوانیم به بهترین شکل ممکن آن را به انجام برسانیم. نظام های تعلیم و تربیت امروزه نظام های اطلاعات محوری هستند که کلیه فعالیتها و امور خود را تحت مطالعه و بررسی دقیق قرار می دهند و از آزادی عمل بیشتری برخوردارند.

ویژگیهای نظامهای آموزشی در قرن ۲۱

گری مارکس در مقاله ای با عنوان آمادگی مدارس و نظامهای آموزشی برای قرن بیست و یکم که حبیب پناهی (۱۳۸۱) آنرا ترجمه کرده به شانزده ویژگی اصلی مدارس و نظامهای آموزشی جهت آماده سازی دانش آموزان برای عصر دانش و اطلاعات اشاره کرده که عبارتند از:

- تعریف مدرسه، معلم، یادگیرنده به وسیله دنیای اطلاعات کامپیوتری شکل جدیدی به خود می گیرد. (مارکس، به نقل از پناهی، ۱۳۸۱ ص ۶۱-۴۸)

- بر مبنای پروژه محوری (برنامه درسی برای زندگی) دانش آموزان در شناخت مسائل واقعی دنیا و مسائل مهم انسانی و سوالاتی در این زمینه درگیر می شوند. (همان منبع).

- معلمان و مدیران به طور اثربخش برای عصر دانش / اطلاعات جهانی آماده می شوند.